

Bid'at nedir, ne değildir?

Abdurrahim Bey: “Bid'at nedir? Bid'at-ı hasene ve seyyie var mıdır? Tesbihi 99 taneli bir tespih aracıyla çekmek bid'at mıdır?”

İslâmiyet son dindir. Kurucusu Cenâb-ı Allah'tır. Tebliğcisi Hazret-i Muhammed'dir (asm). Farz, vacip, sünnet ve müstehap bütün esasları vahiy ürünüdür, Hazret-i Peygamber Efendimizin (asm) nübüvvet nazarından geçmiştir. Peygamber Efendimiz (asm) hayattayken tamamlanmış, kemâle erdirilmiş bir dindir.

Bid'at, Hazret-i Peygamber (asm) ve onun ashabından sonra ortaya çıkan ve aslı dine dayanmadığı halde dinî bir çerçevede içinde sunulan yeni yaklaşımlar ve yeni âdetlerdir.

Bid'atın zıttı sünnettir. Resûl-i Ekrem'den (asm) ve onun ashabından sahih olarak rivayet edilen her şey sünnet kapsamındadır. Bid'ate lüzum yoktur. Çünkü sünnet vardır, sünnet boşluk bırakmamıştır, bütün yeni durumları da sünnet zaptetmiştir. Çünkü bu din eksik bırakılmamış, tamamlanmıştır. Zaten eksik bırakılmış olsaydı, yine beşer aklıyla değil, vahiyle tamamlanacaktı. Vahiy bu dini tamamladığına göre, beşer aklına yeni icatla ilgili bir mesele bırakılmamıştır.

İçtihat bid'at değildir, sünnettir. Çünkü içtihat, yeni durumlara Kur'ân ve Sünnetten çözümler bulmaktan ibarettir. Dinle doğrudan ilgisi olmayan teknik araç gereçlerin de bid'atle ilgisi yoktur. Meselâ hacca deve ile gitmek yerine uçak ile gitmek bid'at değildir. Ezan okurken hoparlör kullanmak bid'at değildir. Teypten Kur'ân-ı Kerim dinlemek bid'at değildir. Camiye otomobil ile gitmek bid'at değildir. İnternet ortamında dini tebliğ etmek bid'at değildir. Yemekte kaşık, çatal ve bıçak kullanmak bid'at değildir. Bunların hepsi teknik araç ve gereçlerden ibarettir. Bunlarda dinin özüne ve aslına aykırılık yoktur.

Bedüzzaman'ın tanımıyla bid'at, ahkâm-ı ubûdiyette yeni icatlar çıkarmaktır. Kur'ân'ın, “Bu gün size dininizi kemale erdirdim”¹ sırrı ile çeliştiği için İslâmiyet'te bid'at reddedilmiştir. Çünkü bu âyette, İslâmiyet'in Hazret-i Peygamber Efendimizin (asm) risâletiyle birlikte kemale erdiği bildiriliyor. Bid'at ise bu esasa zıttır.

Peygamber Efendimiz (asm) buyurmuştur ki: “Kim benden sonra terk edilmiş bir sünnetimi diriltirse onunla amel eden herkesin eciri kadar o kimseye—onların sevabından hiçbir şey eksiltilmeden—sevap verilir. Kim de Allah’ın ve Resûlü’nün rızasına uygun düşmeyen bir kötü bid’at icat ederse, onunla amel eden insanların günahları kadar o kişiye—onların günahlarından hiçbir şey eksiltilmeden—günah yükletilir.”² Peygamber Efendimiz (asm) bir diğer hadislerinde: “Her bid’at dalâlettir. Her dalâlet ateştedir”³ buyurmuştur.

İslâm bilginleri bid’ati iki grupta incelemişlerdir:

1- Bid’at-i seyyie.

2- Bid’at-i hasene.

1- Bid’at-i seyyie: Kötü ve zararlı olduğunda şüphe olmayan bid’atlerdir. Meselâ ezanı aslından değil de, Türkçe veya başka bir dilde okumak bid’at-i seyyiedir. Üstad Hazretlerinin o dönemde camilere girdiğini söylediği bid’atler ezanın Türkçe okunması gibi İslâm dininin ibadetlerini değiştirme ve ibadette yeni usûl getirme girişimleridir. Kezâ türbeleri ziyâret esnasında kabir ziyâreti ile izah edilemeyecek şekilde türbelere horoz adamak, türbelerde mum yakmak, dilek dilemek... vs. bid’at-i seyyieye örnek olarak verilebilir.

2-Bid’at-ı hasene: Kötü ve zararlı olmadığı düşünülen bid’atlerdir. Ölenin ardından dinî bir heyecanla mevlit merasimi düzenlemek, ölenin ardından kırkıncı gün, elli ikinci gün... vs. düzenleyerek bu günlerde dînî toplantılar yapmak, ölenin bedenî ve mâlî ibâdet borçlarını paraya çevirmekle düşürmeyi amaçlayan ıskat ve devir gibi uygulamalara bid’at-i hasene denmiştir.

Tesbih için doksan dokuz boncuklu bir araç kullanmaya bid’at demeye gerek yoktur. Çünkü araçtır. Teravih namazını cemaatle kılmaya bid’at demeye lüzum yoktur. Çünkü bu düzenleme her ne kadar Peygamber Efendimiz’den (asm) sonra olmuşsa da, sahabe döneminde yapılmıştır. Binaenaleyh sahabenin içtihadı söz konusudur. Aslında dinî tefekküre vesile olduğu ve dinî hisleri yücelttiği düşünüldüğünde mevlit okumaya veya okutmaya da veya ilâhî okumaya veya okutmaya da bid’at demeye gerek yoktur. Fakat burada meselâ “Ölenin kırkıncı gecesinde mutlaka mevlit okutulacak, aksi takdirde ölen kişi için hiçbir şey yapmış sayılmayız” gibi yanlış yerleşmiş telâkkilere dikkat etmeli, bu anlayışların dinin özünde olmadığı vurgulanmalıdır. Yine meselâ ölenin nâmına, ölenin mirasçıları, maddî güçleri oranında fakire fukaraya bağışta bulunabilir. Bu bağışa bid’at denmez. Fakat bu bağışı ıskat ve devir töreni içinde yapar ve mühim bir dinî vecibeyi yaptığını

zannettiği halde sembolik bir parayı çevirmekten başka bir şey yapmazsa buna ancak bid'at denir.

Dipnotlar:

1- Mâide Sûresi: 3.,

2- Tirmizî, İlim, 2817.,

3- Beyhâkî, Sünen, 3/213, 214